32 336 Dierproeven

Nr. 177 Brief van de staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 12 oktober 2026

Met deze brief informeer ik de Kamer over de uitvoering van vier toezeggingen (paragraaf I), bied ik het transitieadvies 'Van niche naar norm" van het Nationaal Comité advies dierenproevenbeleid (NCad) aan (paragraaf II) en informeer ik de Kamer over een tweetal maatwerksubsidies voor TPI en 3V-beleid (paragraaf III).

I. Toezeggingen

Betrekken en informeren van algemene publiek

Tijdens het Tweede Kamerdebat van 29 januari 2025 heeft mijn voorganger toegezegd de Tweede Kamer te informeren over hoe burgers beter betrokken kunnen worden bij beleid (TZ202502-026). Om dit vorm te geven, zijn verschillende initiatieven gestart.

Op 4 en 5 november 2025 vond de Helpathon *"Diervrij onderzoek, iedereen is een expert"* plaats, waarbij ruim 30 burgers met elkaar en experts in gesprek gingen over dierproeven en proefdiervrij onderzoek[1]. De inzichten hieruit worden gebruikt om, aanvullend op de informatie die de TPI-website[2] en Rijksoverheid.nl[3] al bieden, op nieuwe manieren met een breder publiek in dialoog te gaan. Zo worden momenteel ongeveer vijftien dilemma's geformuleerd die tijdens openbare evenementen, zoals Gesprekken op Plekken[4], worden ingezet om het gesprek te voeren en zicht te krijgen op wat het brede publiek weet en belangrijk vindt. Er wordt gezocht naar een geschikt evenement om dit in de praktijk te brengen.

Daarnaast laat ZonMw, vanuit de middelen die voor het Meer kennis met Minder Dieren programma beschikbaar zijn, een brede informerende enquête uitvoeren door Tabula Rasa en hun partner Roorda. Het doel is om te bepalen hoe Nederlandse burgers kijken naar dierproeven, proefdiervrije alternatieven en de transitie naar proefdiervrij onderzoek. Het project is gestart met diepte-interviews (om kennisniveau en interesses te peilen) en een flitspeiling onder 400 mensen, om te bepalen wat burgers weten en hoe ze oordelen over dierproeven en proefdiervrije innovaties, zonder dat ze hier vooraf informatie over krijgen. Vervolgens wordt met een enquête onder 2000 respondenten bepaald hoe men op deze vragen en dilemma's antwoordt, als er wel achtergrond informatie bij wordt gegeven. Er is specifiek voor deze gelaagde aanpak gekozen, omdat kennis over dit onderwerp onder het brede publiek sterk varieert. Door vooraf informatie te verschaffen, is het mogelijk om weloverwogen en genuanceerde meningen te verkrijgen over dit complexe en gevoelige onderwerp. De eerste twee fasen van dit project zijn inmiddels afgerond. De eindresultaten worden eind dit jaar verwacht.

---

[1] https://www.transitieproefdiervrijeinnovatie.nl/actueel/nieuws/2025/11/17/helpathon-diervrij-onderzoek
[2] https://www.transitieproefdiervrijeinnovatie.nl/
[3] https://www.rijksoverheid.nl/themas/klimaat-milieu-en-natuur/dierproeven
[4] https://wetenschapensamenleving.nl/activiteit/gesprekken-op-plekken/

Tot slot wordt samen met de 13 TPI-partners gewerkt aan een TPI-Manifest, om de doelstellingen van het partnerprogramma helder en zichtbaar te communiceren. Hiermee is invulling gegeven aan de toezegging om burgers actief over het beleid te informeren en te betrekken. Ik beschouw de toezegging hiermee als afgedaan.

Onderzoeken van mogelijkheden voor een roadmap

Tijdens het Eerste Kamerdebat van 14 oktober 2025 met de toenmalige minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, zijn naar aanleiding van vragen van leden Visseren-Hamakers en Van de Sanden twee toezeggingen gedaan:

a. In de voortgangsbrief van LVVN over het dierproevenbeleid in 2026 de Kamer te informeren over de haalbaarheid van een roadmap om de transitie naar dierproefvrije innovatie te versnellen, met zowel aandacht voor het uitfaseren van dierproeven als voor het stimuleren van ontwikkelingen ten aanzien van proefdiervrije alternatieven (T04091-1) en
b. Eventuele haalbaarheid van een roadmap mee te nemen in de voortgangsbrief van LVVN over het dierproevenbeleid die in 2026 naar de Eerste en Tweede Kamer gaat (T04091-2).

Samen met de TPI-partners zijn vijf doelstellingen geformuleerd voor het TPI-partnerprogramma en een zesde doelstelling is gericht op inzet van beleid op het uitfaseren van dierproeven, waar dat binnen de huidige Europese wet- en regelgeving mogelijk is. Deze doelstellingen vormen samen een goede basis voor een roadmap. Ik neem dan ook het initiatief om een roadmap te ontwikkelen, waarmee ik de benodigde stappen voor het behalen van de doelstellingen inzichtelijk maak.

Deze nationale roadmap voor TPI zal dan inzicht geven in de te verwachten activiteiten en bijbehorende resultaten op korte-, middellange- en lange termijn, én gekoppeld zijn aan de Europese ontwikkelingen en tijdlijnen. Deze laatste ontwikkelingen hebben namelijk voor een belangrijk deel invloed op het versnellen van de transitie op nationaal niveau, vanwege de geldende Europese wet- en regelgeving. Die ontwikkelingen zijn er inmiddels binnen Europa, zoals de roadmap van de Europese Commissie voor uitfasering van dierproeven voor chemische stoffen en de European Research Area actie (het NAMs-ERA-voorstel), waar ik een belangrijk aandeel in heb gehad en ook in de uitvoering stevig op inzet. Een koppeling met de nationale TPI-roadmap is dan ook vanwege mijn betrokkenheid bij de Europese initiatieven goed te maken. De nationale roadmap wordt een levend document: behaalde resultaten maken plaats voor nieuwe activiteiten, zodat de versnelling stap voor stap inzichtelijk wordt en voortschrijdende resultaten er een vervolg in krijgen. Een succesvolle transitie vraagt om een gerichte en gecoördineerde actie vanuit alle betrokken partijen en daarmee ook om een brede inzet van stakeholders. Daarom zoek ik voor het opstellen van de TPI-roadmap ook actief draagvlak bij TPI-partners (waaronder de betrokken departementen) en andere betrokkenen. Ik vind het belangrijk dat er een breed gedragen stappenplan ontstaat dat recht doet aan de activiteiten van alle partijen en ook reële tijdslijnen schetst.
Met deze TPI-roadmap geef ik inzicht in de vastgestelde doelstellingen en geef ik aan welke acties zijn ingezet om deze te bereiken. Ik zie ook raakvlakken tussen de roadmap en onderdelen van het recent door het Nationaal Comité adviesdierenproevenbeleid (NCad) uitgebrachte transitieadvies, dat ik met deze brief aan de Eerste Kamer aanbiedt (paragraaf II). Ik zal de aanbevelingen uit het

NCad-transitieadvies benutten bij de uitwerking van de TPI-roadmap. Ik verwacht deze roadmap daarom in het najaar van 2027 met de Kamer te kunnen delen. Hiermee beschouw ik beide toezeggingen als afgedaan.

RAT-list

Er is toegezegd (TZ202502-021) om de Kamer per brief te informeren over mijn gesprekken met de Centrale Commissie Dierproeven (CCD) over de RAT-list. Ik heb de CCD gevraagd om samen met het Nationaal Comité advies dierproevenbeleid (NCad) de toepassing in Nederland van testen onder de RAT-list in beeld te brengen. Uit de eerste analyse en gesprekken met vergunninghouders blijkt dat er in bepaalde gevallen inderdaad testen vergund worden zoals bedoeld onder de RAT-list.

Later dit jaar verschijnt een inventarisatie van de CCD waarin de CCD samen met het veld, met name binnen het regulatoire onderzoek, bekijkt welke stappen er genomen kunnen worden om de overwegende bezwaren weg te nemen om zo op termijn ook deze dierproeven overbodig te maken. Ik zal deze bevindingen met de Kamer delen. Ik beschouw hiermee deze toezegging als afgedaan.

II.Transitieadvies 'Van niche naar norm"

Hierbij bied ik u het adviesrapport van het Nationaal Comité advies dierproevenbeleid (NCad) aan met de titel 'Van niche naar norm – transitieadvies: samenwerken aan een proefdiervrije samenleving' (bijlage 1). Het NCad brengt dit advies op eigen initiatief uit als vervolg op zijn transitieadvies uit 2016 en de evaluatie daarvan. Hoewel het advies primair is gericht aan LVVN, gaat het rapport over gedeelde verantwoordelijkheden die verspreid zijn over verschillende departementen en maatschappelijke partijen, om de transitie naar proefdiervrije innovatie te versnellen. Het betreft een breed rapport dat op veel relevante aspecten van de transitie ingaat en waarin aanbevelingen worden gedaan aan alle betrokken ministeries en diverse stakeholders. Ik ben het NCad zeer erkentelijk dat het na zeer gedegen voorbereiding tot dit brede en domein overstijgende rapport is gekomen. De kabinetsreactie zal ik in het voorjaar van 2027 met de Tweede Kamer delen.

III. Maatwerksubsidies TPI en 3V-beleid

Met deze brief informeer ik de Kamer over twee maatwerksubsidies die ik op grond van artikel 4 van de Kaderwet EZ-, LVVN- en KGG-subsidies (Kaderwet) wil gaan verstrekken binnen het dossier TPI en 3V-beleid en waarvoor geldt dat deze voor langer dan vier jaar zullen worden verstrekt. Het gaat als eerste om een budget neutrale verlenging van het Preclinicaltrials project aan subsidieontvanger Holland Heart House, het totale budget betreft € 200.000 over de looptijd van 2023-2027. Het platform preclinicaltrials.eu zorgt voor meer transparantie over het onderzoek met dierproeven en draagt daarmee bij aan de vermindering van het onnodig dupliceren van dierstudies. Ik verleen deze budget neutrale verlenging voor de continuïteit van het platform op korte termijn en verkenning van de mogelijkheden voor een duurzaam voortbestaan op de langere termijn. Als tweede gaat het om een subsidie aan stichting Young TPI, voor de periode 2027-2031 voor een bedrag van totaal circa € 48.000. Met deze subsidie blijf ik bijdragen aan de ondersteuning van de activiteiten van Young TPI in het kader van het verder ontwikkelen en faciliteren van een uniek jong-netwerk, om jonge mensen bewust te maken van de mogelijkheden om proefdiervrij te kunnen werken en studeren.

De Kaderwet biedt via artikel 4 de mogelijkheid om in incidentele gevallen af te wijken van de hoofdregel dat de maximale termijn van subsidieverlening maximaal 4 jaar mag zijn. In deze brief laat ik u weten dat ik in dit geval gebruik maak van deze uitzonderingsmogelijkheid. Hiermee geef ik invulling aan de vereiste transparantie en democratische controle bij het inzetten van publieke middelen voor specifieke beleidsdoelen. Het voornemen is om deze subsidies in het vierde kwartaal van 2026 of in het voorjaar van 2027 te verlenen.

De voorgenomen subsidies sluiten aan bij de beleidsdoelstellingen van het ministerie van LVVN en dragen bij aan de realisatie van prioriteiten binnen het TPI en 3V-beleidsdomein.

Afsluiting
Nederland vervult een voortrekkersrol in de transitie naar proefdiervrije innovatie. Deze transitie wint aan momentum, zowel nationaal als internationaal. Ik blijf mij inzetten voor de ontwikkeling, maar met name voor de validatie en brede toepassing van proefdiervrije innovaties: de New Approach Methodologies (NAMs). Het Groeifondsproject Ombion levert hieraan een belangrijke bijdrage.

Om voort te bouwen op het versnellen van de transitie, is het van belang om realistische doelen te formuleren op korte, middellange en lange termijn. Hierbij blijft het nodig oog te houden voor de verschillende routes, tempo’s en eindpunten per domein – want de mogelijkheden verschillen immers. Via de roadmap werk ik toe naar een helder kader dat deze verschillen overbrugt en de voortgang structureert. Ik blijf mij daarom inzetten voor constructieve samenwerking en dialoog met alle betrokkenen, om gezamenlijk stappen voorwaarts te zetten.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

De staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,
S.P.A. Erkens